

FREEK MARIËN &
CARL VON WINCKELMANN

HET PUIJN VAN EDEN

Personages

Lukas

Martha

Leestip: Deze tekst is opgebouwd uit in elkaar schuivende verticale kolommen, met de tekst van Lukas aan de linkerkant, die van Martha aan de rechterkant en de regieaanwijzingen in het midden. De bladspiegel geeft het pingpongen der dialogen weer.

Wanneer de personages echter door elkaar spreken, staat hun tekst op dezelfde regel. Cursiveringen geven citaten uit het verleden aan.

*(Lukas wandelt het voortoneel op
het zaallicht is nog aan)*

hallo
ik ben Lukas
goedenavond
en ik ging voor jullie
ik ga voor jullie
beste mensen
Het puin van Eden spelen
samen met Martha
dat is Martha

*(hij wijst naar Martha
ergens tussen het publiek
ze zwaait)*

ik ging eigenlijk
ging ik iets alleen spelen
een solo
over mijn jeugd
zodat jullie niet mijn fouten
die herkennen
ooit dezelfde hebben gemaakt

of nog gaan maken
en ik was dat ook echt van plan
ik was begonnen
maar ik merkte
als ik terugsdacht aan vroeger
dat ik steeds weer bij Martha
zij was mijn
beste vriendin vroeger
uitkwam
die ook actrice is
toevallig
dus ik heb dan een tekst geschreven
beetje gebaseerd op ons
haar gebeld
een koffie
en die gaan we dan nu brengen
voor jullie

(hij vertrekt)

Lukas
van alsof

ah ja

(hij keert terug)

we gingen eigenlijk eerst doen alsof het
allemaal echt was
enfin
dit is écht
zij is echt
en wij
maar het was de bedoeling

in die tekst
om toch te beginnen met die solo
en dan ging ik haar zien zitten
toevallig in de zaal
ging zij belangrijker zijn dan de voorstelling zelf
en ging ik stoppen met spelen
en dan
ging ik haar op scène en
enfin
om alles echter te laten zijn
dan konden jullie denken
'shit die stopt met spelen of wat
dat is echt'
maar dat voelde wat raar
het werkte niet
want
iets echt echter proberen maken
dat
ja dat werkt averechts
dan
dus
ik kom opnieuw op
we gaan dat wel gewoon doen
die solo
haar op scène
maar als toneelstuk
alsof
en we beginnen

(hij gaat af)

*(het zaallicht gaat uit
de solo vangt aan)*

*een groots openingsbeeld
rook
lichten
aanzwellende muziek
Lukas doemt op
een solo
tot)*

Martha?

(een stilte)

kan er anders even wat zaallicht aan?

ja
merci
shit zeg

(een stilte)

wacht
ik kom naar jou

(hij loopt de zaal in)

wacht
doe maar verder

*(Lukas wringt zich door de rij
naar haar plaats toe)*

ik ga mij gewoon
sorry
even hier
(tot iemand die naast Martha zit)

ik ga even jouw plaats
is dat oké?
ja
merci
even

(hij zit naast haar)

hoe lang is dat
Martha
een jaar of twintig?

achttien

achttien
ja

(hij kijkt even naar het publiek)

kan je iets luider praten?
ik ben zo blij je nog eens
en dat jij naar mij
merci

graag gedaan

graag gedaan
zegt ze

je mag gewoon verder gaan

ik weet het

(een stilte)

wacht
kom anders even mee
ik heb hier iemand zijn plaats afgepakt

wat?

hier

op scène?

anders
de helft van de zaal kan ons niet

ik heb liever niet

ik ben er al
kom!

*(Martha staat recht
ze volgt
en stopt)*

ik ben een beetje te snel rechtgestaan
mijn jas zit scheef

is het?

mag ik gaan kijken?
misschien dat er iets uit mijn tas
ik ben wat snel

ja

kreuken

dat valt niet op
het is theater
dat zit met plakband vast

*(Martha loopt terug naar haar plaats
ze zoekt rond haar stoel
ziet niets
ze wil terug richting toneel)*

ga langs de andere kant
anders moeten die mensen
twee keer rechtstaan

ja
ja
twee
natuurlijk

alles erin?

wat?

in je zak

tas

ja
dat

ja
ik zal hem

laat hem liggen

best mee

of neem hem mee

niemand gaat ik zal het laten
er gaat toch niemand?
nee nee

(ze neemt haar zak mee het toneel op)

toch je zak?

tas

tas
klaar?

het is gewoon
ja
kunnen we dit
niet beter achteraf
de mensen willen een voorstelling

nog even

ik zal straks trakteren
ik heb
als ik

(ze rommelt in haar zak)

ik moet niet meteen weg

na de voorstelling
ga jij al veel te veel hebben nagedacht

wat wel en niet zeggen
ik ook
dat is zoals met iemand afspreken
en die van te ver zien aankomen
en dan zwaaien
en dan moet die hele afstand nog
ga ik kussen
een hand
een knuffel
en dan doe je ineens iets raars
die afstand
dat gestotter

ik bereid geen gesprekken voor
als ik moet bellen
alleen als ik moet bellen
gaan wij bellen?
ik zal je bellen

ik speel straks verder
beloofd

ik heb je nummer niet

nog één ding
waarom
wat ben je aan het zoeken?

of ik geld heb om te trakteren

ik heb bonnetjes
nee
ik heb geen

jawel
maar we gaan niet pas achteraf

(Martha haalt haar portefeuille boven)

ik heb hem

nee
blijf hier
alsjeblieft
ik wil geen raar gerepeteerd gesprek

ik ga niet bellen
ik ga trakteren

(een stilte)

en?
hoe gaat het zo
met jou
de laatste jaren?

goed

goed
ik wist dat het goed kwam
ook tegen mijn vrienden
jij hebt mij lang niet
wij hebben elkaar lang niet
maar ik dacht wel vaak aan jou
ik vroeg soms aan mensen
hoe het met je ging

uhu

dank je wel
wat bedoel je?

ik had al gehoord dat het
vorig jaar
dat het

wat bedoel je?

ik weet

(hij werpt een snelle blik naar het publiek)

mag ik?

ik snap niet wat je bedoelt
wilt

ik bedoel
of ik mag zeggen
vind je dat erg als mensen

wat?

ik bedoel gewoon
ik ben blij dat het nu weer goed met je gaat
ik wist dat je dat kon
je bent een sterke

oh

wat?

niks
ja

dat is heel goed
dat het nu weer goed gaat
ik ben beter

ja

ik ben niet meer
ziek

ik wel
een beetje verkouden
ziek in mijn hoofd

ja

dat was een mopje

ha

we moeten er niet over praten
ik ben gewoon blij dat ik je terugzie
dat ik haar
twintig jaar

achttien

ontspan maar
sorry
ze bijten niet

doe ik iets?

doe maar gewoon

moet ik iets om te drinken

Martha

zo raar

(tot het publiek)

sorry trouwens

echt

dat ik

ik speel direct verder

ik zal een stukje terugnemen en verdergaan

direct

maar

ik heb haar al zo lang

niet meer gezien

achttien

zij was mijn beste vriendin

wij waren tien

elf jaar

elf

twaalf jaar

wij deden een tijd alles samen

de hele tijd

ze komt uit een te klein huis

toch?

te veel kinderen

hoeveel broers

zussen?

haar ouders

de woonkamer was hun slaapkamer

en de badkamer

ik denk

er was een bordje

privé

ja?

dat bordje was het enige

dat er privé aan was

iedereen binnen

buiten
rap een handdoek
niemand een eigen
ze sliep met haar zus
zussen
hoeveel?
op een kamer
stapel
er was altijd iets
Martha!
er was altijd iets bezig
iemand
zet u
Martha
altijd tv
tekenfilms
de deur
altijd open
voordeur ook
binnen
buiten
iedereen
ik ook
schuif op
de zetel
de tv
en zij
je moet weten
Martha kan soms
kon soms
die was zot

zot

op een goede manier
ik kon toekomen
op onze heuvel

wij hadden een berg

en zij kon zich daar
zat ze zich in te smeren met modder
en zo niet van

dat was niet zomaar

oei betrapt
nee zo van
kom doe mee
zalig
die blik
of regen

wat is er met regen?

ik had een jas aan in de regen

ik niet
het regent
als je
regen ja
douchen nee
ik snap nog altijd het verschil niet

dus ik deed mijn jas uit

doe die jas uit

als zij iets zei

ik deed dat

die regenjas was handig
dat houdt water tegen
dus zo konden we
jij die kant
ik die kant
water uit de plassen
tot helemaal naar de top dragen
de kap vol
zoveel mogelijk in de rest

elk twee hoeken
en die dan
ja
zo strak mogelijk houden

en dan hadden we boven een vijver

en ik een valing

dat was toeval

dat is
nee
dat is
geen toeval

dat is omdat je dat niet gewoon
zo zonder jas
ik wil dat mijn kinderen modder eten

heb jij kinderen?

(tot het publiek)

wij hadden een heuvel
samen
ik was daar
zij was daar
en verder niemand anders
dus die heuvel

was van ons dat was van ons

als hier

(hij loopt de zaal in)

bij de techniek
de top was
en hier
helemaal vanachter
de top van de
ja top
waar je net met twee kon zitten
dan waren hier een paar bomen
in dat gangpad
en tot aan die boxen
beneden
had je dan allemaal struiken
jullie zijn struiken
succes
en de scène
hier was de put
en daar was een soort van leeg terrein
een werf waar

niemand aan bouwde
je kon binnen langs daar
dat is goed
daar is een deur
en langs daar
nee
langs daar gaat beter zijn
achter die
wacht

(hij loopt weer naar het toneel)

hierover
ik kwam van daar
en jij

het was juni

mei

juni
denk ik
jij

het was warm en nog geen vakantie

jij had je zwemshort aan

had ik

ja
een rode

ik had geen

met witte koordjes

die

ik had
weet je nog wat?

wat?

wat ik

ik herinner mij geen kleren
niet dat ik
dat we geen
dat we niks

ja we hadden

ik heb daar gewoon geen geheugen voor

ha
stel je voor
dat wij daar in onze blote
naar de put gingen

er was nog geen put

ja
er was nog geen put
eerst was er wij
dan de put van de berg

heuvel

je kon langs twee kanten

drie

op de berg

heuvel

door het hek

er was een gat

en via de boom

erover

je mocht daar niet
er was een bewaker

ja

wij dachten dat er een bewaker was

en zo

of langs de poort

wij gingen nooit langs

het kon

ik ging door het gat

en ik langs de boom

want mijn huis

haar huis
en mijn huis

zijn huis

ik weet niet wat ik
ik kwam daar gewoon
omdat ik daar
kon komen

ik had iets gezien
maar ik vond het niet
iets rood

mijn zwem–

niet je zwembroek
iets
ik zag het niet meer

maar mij wel

later pas

ik zag jou het eerst

ik zag de put

de put die nog geen put was

op de berg

heu–

er stak iets uit de grond

rood

of het lag daar
nee
in de grond
want ik heb zand

en jij zat op je knieën

ik had mijn blauwe rok aan

dat weet ik niet

ja
mijn blauwe rok

ik heb daar geen geheugen

die was van mijn zus geweest
en de rechterzak was gescheurd
maar dat was ik niet
dat was zij

en zij zat daar

was jij

zij zag mij

en je schrok

(ontkennend)

ik zei

hallo

nee

hallo

hallo

‘een schedelklemmer’

en je zwaaide met een wc-ontstopper

ik
ik was aan het graven

dat ding uit het zand
en dan hij

rood
dat ding was rood

jij vroeg wat het was

je vroeg

jij vroeg
en ik zei
een schedelklemmer

nee
dat is waar
jij aaide

ik zwaaide niet

en ik
zijn er hier schedels?

er zat nog zand op
en jij vroeg

en we groeven
vroeg ik je naam?

en wij gaan die vinden

ik stel mij altijd meteen voor
ik heb dat zo geleerd

nee

*hallo ik ben Lukas
en jij?*

ja
'Lukas'
jij zei
'Lukas'

wanneer vroeg ik dan

ik groef

niet
jij vond de staf

een stok

je gooide hem weg
en groef verder

en jij ging
raapte hem op
*'het begint met
ouderen
en goden
offers
sjamanen'*
en ik vroeg wat je bedoelde

de staf

je tilde de stok op
begon er als een oude vrouw mee te lopen
en dan woest in het rond te zwaaien

jij dook ineen
en ik zei
Martha
ik ben Martha
(tot het publiek)
zijn huis
ik kwam daar graag
na de bel
stilte

deur open
zijn vader
'schoenen uit'
wij het huis door
op kousen
'niet te snel lopen'
stoppen schuiven
op de gladde vloeren
die gangen dat waren kamers
een foto van je moeder
aan de muur
ik achter hem
hij is weg
*'pas op
niet tegen'*
maar er is niks om op te trappen
alles zo
ja
'oppassen voor vlekken'
*'dat glas niet op tafel
dat maakt kringen'*
*'niet op de vloer
dat is beton
onderleggers'*
en dan
hij achter mij
ik achter hem
de schrijfkamer
van zijn vader
theepot
'jongens'
alleen daar niet
ik was daar graag

een huis voor ons
en hij wou naar buiten

—

(Lukas en Martha elk in hun eigen huis)

*nee maar ik kan niet
nee maar
ik heb afgesproken
wie?
ik kan echt niet
met een vriendin
nee gewoon met een vriendin
nee ik kan echt niet komen
vanop school
gewoon een vriendin
nee
nee
ik heb dat beloofd
als ik iets beloof moet ik dat toch doen?
hé?
hé?
dat is toch waar?
ik kan niet mee
ik ga!*

*niet roepen!
stop
ik versta je niet
het is juist als je roept dat ik je niet versta
ik doe niet
ik doe niet zenuwachtig*

*ik moet vertrekken
ik moet weg
waar is mijn jas?
ik weet niet waar mijn jas ligt
ik heb die niet gezien
ik heb die daar niet gelegd
ja
ja
maar ik ga niet langs daar
ik wil dat wel doen
maar ik moet niet langs daar
heb je dan geld
ah dat zit al in mijn jas
oké
hey!
pas op!
niet doen!
pas op voor je vingers!
aah!
ik moet weg
oké
ik breng het
ja ik breng het mee
oké oké
ik ga weg*

*ik ben weg
ja
ja naar haar
nee dat is niks
nee het wordt ook niks
omdat dat
omdat*

*dat is gewoon niet de bedoeling
met rijst?
ik probeer
ik zeg dat ik probeer
mag ik nog zelf iets kiezen ja
dan warm ik dat wel op
het
is
niks
het is al goed
ik ben wel op tijd
tot vanavond
ja zes*

*wie heeft mijn sleutel?
komaan
dat is niet grappig
wie?
jij hebt mijn fiets het laatst
jawel
jawel
naar het frietkot
zie je
stop met lachen
waar heb je ze gelegd?
komaan ik moet door
ik ben al laat
hey ik heb ze niet fout gelegd
kijk in je broek
en van gisteren?
dat was niet dezelfde
en in je achterzak
dat is niet grappig*

*doe je broek weer aan
ik ga wel zien
waar heb je die gegooïd?
je moet die in de mand
nee laat maar
ik heb ze*

—

(Lukas en Martha lopen naar elkaar toe)

het begint met

(ze kijkt naar Lukas)

ja euh

het begint met

(ze wacht op Lukas)

*het begint met de zon die groter en groter wordt
en de aarde
die warmer en natter
en er is iemand die smelt
iemand verkooft
iemand die*

(ze wacht op Lukas)

verdrinkt?

*bwa
iemand barst open*

*verdampst
nu jij*

*het begint met
soldaten?*

*nee
het begint op een ochtend
je wordt wakker
en er is niemand anders meer
de wereld is leeg*

en iedereen begint te schieten?

*je kan het niet geloven
je gaat naar buiten
en daar zie je
niks*

helemaal niks?

*helemaal niks
behalve*

(ze wacht op Lukas)

behalve

een hand

ja

enkel een hand

*die zich heel traag vooruit trekt
op het asfalt*

*ja
goed*

*het begint op het einde
de meteoriet komt eraan
en iedereen wil opeens toffe dingen doen*

*het begint met volwassenen die praten
'en weet je wat jouw probleem is?'*

'dat jij altijd'

'en jij dan'

'en altijd zo'

'wat?'

*'dat is altijd'
het begint met pubers die moe zijn
'jow ça va mja ça va salu eh jow'*

*het begint met een nieuwe ijstijd
gedreun
het komt dichterbij
start!*

*(ze spelen verder
ze hijgen uit
zijn blik valt op haar arm)*

is dat nog altijd?

ja
bij jou niet meer?

nee
dat was rap weg
lange mouwen
geen zon
mag ik kijken?

ik bleef dat wondje openkrabben

ik ook

en bij jou zie je niks meer?

nee

geef je arm eens
niks

dacht je echt
dat wij

jij dacht dat ook

dat wij aan elkaar zouden groeien?

ja
en dat
dat was toch bijna
de laatste keer dat we

onze wondjes
weer open
zolang tegen elkaar bleven duwen
ik voelde mijn arm niet meer
jouw maag was aan het grommen
jij was te laat thuis
toen maakte dat zo'n
(maakt een omgekeerd kusgeluidje)
geluidje
hadden we toen net iets langer
dan waren wij
dan was dat

dat was zweet

nee
ik zweet niet
jij ook niet
niet daar

stel dat het echt gelukt was
wat dan?

dan zou je mij wel hebben moeten
voorstellen
aan je vrienden
dan zouden wij elkaar nog kennen

dan hadden wij
ons ooit chirurgisch moeten laten splitsen
omdat ik niet wou
of jij niet
dat jij erbij was
als ik

als jij wat

je weet goed genoeg

(speels)
wat?

we hadden dat niet goed doorgedacht
de 'wat dan'
van voor altijd

ik ben het blijven openkrabben

ja
dat deden we

ik ben daar pas vorig jaar mee gestopt
toen de dokter
ik had een infectie
misschien iets onder mijn nagels
niet omdat ik nog
omdat ik nog dacht dat
dat wij
of dat ik dat nog hoopte
dat was een gewoonte
een zenuwtrek
iets
vandaar dat je

ik heb nog soms
dat ik die plek voel
alsof er iemand trekt

daar

weet je nog
jij had je pyjama aan

dat was jouw idee

ja
dat was mijn idee

ha
jij in een te groot T-shirt
ik had een trui moeten meenemen

dan is het geen pyjamafeestje

normaal doe je dat binnen

slaap jij zo?

*ja
soms doe ik iets uit
als ik warm
te warm
als het warm is
soms heb ik een onderlijfje
het is koud
je benen zijn bloot*

ik ga niet met een kousenbroek in bed

(tot het publiek)

ik had haar nog nooit
met blote benen gezien
waar heb jij gezegd dat je bent?

ik heb niks gezegd

gaan ze je dan niet zoeken?

neen

je zussen gaan toch merken

waar ben jij?

bij jou

dat mocht?

als we apart sliepen

gaan wij apart slapen?

gaan wij slapen?
was dat een scheet?

jij wou warm

—

hey

(Lukas kijkt bezorgd)

*wat is er?
(speels)
wat is er met je gezicht?*

*jij was
ik was
aan het wachten*

*je moet niet wachten
er is iets mis met je gezicht*

*ik wist niet wat er was
was gebeurd*

*dat mag je toch zelf verzinnen
meteorietenregen
een reuzenworm onder de stad
met gebouwen die ontploffen*

met jou

met mij oké

wat er met jou was gebeurd

*niks
laat
ben ik laat?
ik ben laat
ik kon niet*

wat?

*dat was
niks
je kent dat
niks
het begint met aliens*

alles oké?

*echte
buitenaardse wezens
bacteriën
een invasie
en niemand zag dat
miljoenen
miljarden aliens die hier*

je was laat

*ik heb mij gehaast
niemand wist van iets
je ziet die niet
nu jij*

(Lukas zwijgt)

Lukas

*(ze stopt met spelen
zucht)*

*zeg maar
(wanneer Lukas iets wil zeggen:)
die aliens
die kruipen eerst in één iemand*

*(ze laat haar hand over Lukas kruipen
die haar probeert af te schudden
niet wil lachen)*

*koud
denkt die
koud
en die begint te rillen
en te schokken
en in dat lichaam
beginnen die te kweken
eitjes
en dan eten ze
vreten
mensen langs binnen op
gezwollen
je darmen uit je mond
en alles rot en groen
etter
en met gaten
en die eitjes die openspringen
dat kruipt overal
erin
eruit*

*ik heb bijna een uur
jij kwam niet
ik dacht
nog even
op die tijd hadden je bacteriën mij
allang opgegeten*

quarantaine!

*(ze stort zich op Lukas
die ondanks zichzelf begint te lachen
als ze hem kietelt en knijpt)*

stop het

*val mij maar aan
met jullie veel te kleine pootjes*

*(lachend)
au
dat doet pijn*

*en jullie veel te kleine armpjes
en veel te vele
mijn lijf kan tegen jullie gif
hier nog een!*

(Lukas lacht)

*je gezicht is gemaakt
ik word blij van je gezicht
(tot het publiek)
het was altijd met eindes
altijd met doodgaan*

*wij zijn samen
verbrand
geëx-
geïmplodeerd*

verdronken

dus om nog te kunnen leven

pisdrinkers

ja

en de zweetlikkers

en?

de kussers

ja

*die pisdrinkers gingen rap dood
daar zat van alles in dat je beter niet dronk
en die zweetlikkers*

dat was zout

*die kregen alleen maar meer dorst
de kussers waren de overlevers
door te kussen met veel speeksel
natte kussen
zuigzoenen
omdat ze al het vocht
zoveel mogelijk vocht uit de ander zogen
veel geslik en gesmak
speeksel zoeken
met je tong rondzoeken naar vocht
in een andere mond
en blijven likken aan natte lippen*

*dat kon lang duren
dikke lippen
die kregen daar dikke lippen van*

heb jij al gekust?

ik

ja

*nee
niet zo
na een tijd
kussen was het enige
iedereen die dat niet deed*

wil je dat soms?

heb jij dat al geprobeerd?

wil jij dat proberen?

gaan we verder spelen?

waarom wil jij dat niet?

*waarom wil jij dat wel?
waarom wil jij dingen
die jij daarvoor niet wou?*

wie zegt dat ik

ik

*dat is toch normaal
iedereen kust*

ik niet

nog niet

nooit niet

dat komt wel

—

*heeft er iemand gebeld?
ja ik ben al terug
nee
er is niks
wie heeft de telefoon?
omdat ik moet bellen
Lukas
nee ik moet nu bellen
kijk niet zo
geef die telefoon
ik doe niet hysterisch
jij doet
omdat hij er niet was ja
nee
nee zo is hij niet
ik ben kalm
geef die telefoon
naar buiten
naar buiten zeg ik
hallo met Martha*

*is Lukas
bij wie?
ah
en wanneer
ja
jaja het gaat
het is
lopende neus
meer niet
ja
gewoon de groetjes
ja
dank je*

—

hey!

(stilte)

je kijkt me niet eens aan

ik heb je gezien

*dat is toch geen begroeting
ik heb je gezien*

ik bedoel daar toch niets mee

dat zei ik ook niet

je bent laat

ik wist niet of jij

ik was bijna weg

*sorry
ik heb je gemist*

*alsof wij elkaar
ik was er alleen gisteren niet
al begonnen?*

*het ging niet alleen
wie is Elsa?*

*gewoon
niemand*

(tot het publiek)
dat was
een nieuwe school
nieuwe mensen
de lange
de Maarten die op zijn bank tekent
Dimìtri
niet Dìmitri
de Pool
den Tom die nog steeds zijn Pritt opeet
Nico de zoon van die van Frans
Vercammen met zijn veters
Davy die voorzetsels fout zegt
en zei dat hij niet meer in Anna wilde zitten
in plaats van naast Anna
Omar die altijd zijn lat in twee breekt

de kleine
die is nu groter dan mij
wij noemen die nog zo
en de sultan
nieuwe vrienden
in een kring staan
verhalen over wat we al
of we al
of nog niet
gedaan
gezien
of er
en de speelplaats was ineens
dat was geen knikkers meer
of tikken
lopen
hangen ja

Lukas
ik heb botten gevonden!

het is een stok

arm of been
een groot bot
in elk geval

(tot het publiek)
ik had echt iets

(hij haalt een gasmasker boven)

*wat is
wow
dit is zot
dit is cool
dit
ik moet dat laten zien*

zien?

*niemand
niks
zot*

*dat is van de dag
dat er hier een meer verdampte
en ineens
alles in een cirkel rond dat meer
dood
koeien
geiten
vliegen zelfs
mensen
alles lag dood
en het meer zag rood in plaats van blauw*

het was toch verdampt?

*sommigen zeiden dat
niemand wist wat
of hoe
het water was lager*

misschien is dat van in de fabriek

*nee
er was een touw rond gespannen
of nee
een hek
niemand mocht binnen
alleen met gasmaskers
daarmee mocht je binnen
jij mag binnen
er zat gas in het meer*

hier stond een fabriek

*jij ziet mensen
misschien liggen
vroeger opgeblazen geel
misschien hebben ze dit gelig
achtergelaten dat oogwit*

*(Lukas veegt het masker af
zet het op
praat onverstaanbaar verder)*

*je wil een van hen meenemen
de arm komt los
je hebt een bot vast
ik ben saai
je luistert niet eens*

(Lukas zet het af)

*zouden daar ziektes inzitten?
in dat masker*

dat zat onder de grond

waarom?

van jaren geleden

*misschien is het van de tweede
of eerste
van de wereldoorlog
toen gebruikten ze gas als wapen*

(Martha kijkt naar haar stok)

*het is van een mens
het heeft twee knobbels hier*

*kan ik dit mee
ik ga dit mee
of best hier
maar dan kunnen mensen het meepakken*

hier komt toch niemand anders

*mensen die een hond uitlaten
ik heb jeuk aan mijn handen
heb jij een plastic zak?*

nee

onder onze struik?

dat is onze waterzak

ik zal wel een nieuwe meebrengen
(tot het publiek)
zij zat op een andere school

onze oude school

en lager

een jaar

het lager
op een speelplaats waar nog wel
jullie speelden
wij hadden een bank
helemaal anders
ik kwam je tegen
na school
op weg naar
ik met een van mijn vrienden
en jij vroeg of ik straks kwam spelen

dat weet ik niet meer

ja

dat kan

spelen

ja

ja

—
(Martha kijkt naar het publiek)

wie zijn zij?

(tot het publiek)
ik ga even
secondje
(tot Martha)
dat zijn mijn vrienden

wat doen zij hier?

zijn

waarom heb je ze meegenomen?

ik heb ze niet
ze zijn gewoon
wij waren samen
en ik moest naar hier

moest

de vorige keer
(tot het publiek)
ja secondje
(tot Martha)
jij was zo triest
dat ik er niet was
en ik wou niet

*dit is van ons
hier*

*dat kan toch leuk zijn
met meer*

ik wil dat ze weggaan

*Martha
ze kunnen je horen*

en dan?

dat zijn mijn vrienden

en wat ben ik dan?

*ook
doe gewoon vriendelijk
stel je gewoon voor
neem je tijd*

en dan jij naar je vrienden

*(tussen het publiek)
ja
ik zit hier vaak
niemand komt hier
je moet weten hoe je hier
niemand kent dat
daar is de toren
zie je?
als je daar naar boven gaat*

je hebt daar een uitzicht

de top-top

*ja
daarboven*

*dit is de top
maar nog niet de top-top
de top-top is daar*

dat is Martha

ik ben Lukas zijn vriendin

(een stilte)

*enfin
het is tof om hier te zitten
tof zicht*

*(Martha gaat de zaal in
ze gidst het publiek)*

*dus de top-top
een van de vele voordelen van de berg
een ander voordeel is
dat je veilig bent
hier
voor modderstromen lavastromen en waterstromen
(tot iemand uit het publiek)
wat?
drie bekende oorzaken van het einde van de wereld
hier is de put*

*in de put ontdekken we
volgen jullie?
ontdekken we resten van vergane volkeren
slachtoffers van rampen en oorlogen
misdaad
ziektes
ik ben niet vaak ziek
Lukas wel
die heeft weinig weerstand
(ze hoort iets in het publiek) ja?
vroeger was de berg
was hij hoger
kilometers
en hoe ouder de berg wordt hoe meer hij afslijt
en hoe meer er van vroeger
wij moeten niet zo hard graven om wel heel veel te vinden
(tot iemand uit het publiek)
moet jij iets drinken?
dorst?
mag ik?
dank je
we gaan langs hier
(ze kan niet meteen door)
of we gaan langs daar
dat is ook goed
hier
je moet plat op je buik gaan liggen om
(ze wacht op reactie) kijk
als je gaat liggen dan zie je
(geen reactie) ja
je moet niet liggen
het is een tunnel
in de struiken*

*je kan daar
zou kunnen
samen liggen
Lukas en ik kunnen daar samen liggen
(tot iemand uit het publiek) ja
ha
wij lachen dan ook
en als het vriest dan maken we elkaar warm
dan draai ik mijn benen rond zijn benen en wrijf ik over zijn
armen*

(een stilte)

*en dan hij over mijn benen en mijn rug
en zo overleven wij
als de ijstijd komt
dan moet dat zo
zijn er vragen?
wat is er grappig?
wat wil je dat ik
zeg maar wat jullie denken dat ik ben
ik kan dat zijn*

(een stilte)

*ik heb hier eens een dood konijn zien liggen
op zijn rug
de poten en de ogen helemaal open
we kunnen verdergaan
of we blijven hier*

—

*(tot het publiek) nee
dat moet niet
ze moet daar niet zijn
maar ze
ze is daar wel
we kunnen ook naar ergens anders
ja
ik weet het
daarom zitten we daar ook
ik bedoel
zij en
zij
van vroeger
waarom is dat zo belangrijk
dat wij daar
dat was één keer
dat is echt
dat kan echt een toffe zijn
je moet daarom niet met haar babbelen
ik kan haar toch niet verbieden
en wat ga je dan doen?
we
wat gaan we doen
als ze daar ineens
nee ik ben niet bang dat haar te zeggen
ik doe niet lastig
ik wil niet lastig doen
ik snap gewoon niet
ik weet gewoon niet goed hoe
hoe je zoiets
nee serieus
Martha ik heb liever niet dat jij hier nu bent
ik bedoel*

*dat kan je toch niet
ik doe mijn best
maar ze is echt mijn
ja ik weet het
ja*

(hij lacht)

*ja
dat was gênant
met die
ja
uhu
dat is
dat komt
allemaal
dat komt goed*

*het is toch mooier
als dat geen gewoonte is
maar een keuze*

*kun je niet
je kunt toch
dat kan toch
elke dag voor hetzelfde kiezen*

*ik wil hier zijn omdat ik daar zin in heb
niet
niet uit gewoonte*

jij bent hier uit gewoonte?

nee

ja

dat is een afspraak

toch?

wij hebben een afspraak

anders zouden we elk apart op een berg staan

wij zijn hier samen

dat is de afspraak

dat is toch wat ik zeg

ik heb geen zin meer in

dus dat is het

je wilt hier zijn als je zin hebt

maar je hebt geen zin meer

in afspraken

geen zin in afspraken

ik heb geen

waarom maak jij alles

nee zo moeilijk?

waarom maak jij waarom

alles neem jij mij dit af?

ik neem je niks af

je mag

je kunt hier elke dag

dat is niet hetzelfde

het gaat niet om de plek

*jawel
het gaat je om de plek
want je wilt niet mee naar mijn vrienden*

je hebt mij dat nooit gevraagd

ik heb dat

nee

heb ik dat

*oké
ik ga mee*

later

*ha
hoe weet ik dan
wanneer ik je hier weer zie?*

we kunnen afspreken

*ik dacht dat je
jij wou toch net geen afspraken?*

niet elke dag

*dus je wilt wel afspraken
je wilt gewoon niet elke dag*

*ik wil je niet
ik wil kiezen*

om mij minder te zien

*wanneer ik je wil zien
wij zien elkaar
elke dag
zien wij elkaar nu
en dat is niet
dat is niet meer zo
speciaal
dat is
ja
gewoonte*

wat is er mis met gewoonte?

*terwijl
als wij er weer voor kiezen
dan is dat
dan weet je
dat is toch mooier
dat
als we er zijn
omdat we dat allebei willen
en dat we dat weten*

*dus jij wilt hier soms niet zijn?
wil jij hier nu zijn?*

Martha

*nee
antwoord*

ja

*waarom
omdat het zo leuk is?*

*nu
omdat je het tof vindt om mij pijn te doen?*

niet zo dramatisch

*o ze weent
haha
grappig
dat ga ik aan mijn vrienden vertellen*

ik ga dat helemaal niet

wat vertel je dan wel?

niks

dus ik besta niet

jawel

*voor hen
besta ik niet*

ik zei toch dat je mee mocht

maar niet nu

ik moet dat eerst vragen

aan wie?

anders is dat raar

*raar
ik ben weer raar*

*later
ik wil niet dat ze denken*

dat je rare vrienden hebt

dat wij

ik ben raar

dat zeg ik toch niet

*ik ga weg
ik zie je morgen
morgen ben ik hier
ik ben hier*

(tot het publiek)
op hetzelfde moment
jij weet dat niet
leerde ik Elsa écht beter kennen
haar been zat toen in het gips
zij zat niet bij mij in de klas
maar iemand die haar kende wel
en dus
wij zagen elkaar op de speelplaats
soms

in het begin was dat zo van
jow ça va alles goed?
'jaja en met jou?'
ja goed wel veel werk voor Frans
'ah ja ik voor wiskunde'
maar na een tijd
haar gips was eraf
konden wij gewoon
over van alles
enfin
uiteindelijk
tegen het einde van het eerste middelbaar
ik heb haar toen
de bus was laat
gevraagd om samen
om naar de film te gaan samen
dus na de examens wij
iets met aliens
en dat was leuk
en ik heb haar hand vastgehouden
we hebben gekust
en ik weet nog goed
die nacht
ik kon niet slapen
omdat ik
en ik heb je dat toen niet durven zeggen
omdat jij

wat?

jij kon soms nogal

wat deed ik?

ja
dit

hoe?
zeg dan hoe ik doe?

je speelde soms het

ik ben geen slachtoffer

jawel

nu voel ik mij stom

zie
je doet het toch zelf

wat?

je een slachtoffer maken

ik doe niks
jij doet dat

ik doe niks

ik wil geen slachtoffer zijn

altijd doen anderen je onrecht aan
en zij
moeten zich schuldig voelen

dat is net wat ik zeg

ik wil dat niet

stop daar dan mee

maar ik doe niks

ik ook niet

jawel

dus het is mijn schuld

nee

wie doet er wie iets aan?

nu?

ja

stop ermee

ik dus

dat zei ik niet

ik de dader
jij het slachtoffer

wat moet ik zeggen?
dat ik het mezelf aandoe?
dat ik ervoor kies een slachtoffer te zijn?
dan ben ik het nog
wat lost het

wat maakt het uit?
als je toch al op voorhand hebt besloten dat
och
het is niet dat ik daarvan geniet

maar het is wel gemakkelijk

nergens gemakkelijk
verantwoordelijk heb jij enig idee
voor zijn
niks is je schuld
de ander ik zeg toch niet dat jij

een ander
als ik te laat was
was het mijn schuld
als jij te laat was
lag het aan de ander

jij was alleen
jij had geen broers en zussen om voor te
dat is laf

laf

waarom doe jij dat?

ik doe dit niet om
ik wil gewoon
dat je dat inziet
dat het lastig is
dat ik je nooit iets kon verwijten
zonder een eikel te zijn
want je had het al zo moeilijk

en je kon er ik kon daar
niks aan doen niks aan doen

inderdaad
en dat is allemaal waar
echt
ik durfde nooit iets zeggen
als jij weer

wat?

niks
laat maar
het heeft geen zin
nu
nu niet meer

als ik weer wat?

ik ben niet begonnen

nu wel

ik wou niet

en ik ben toen ook
niet begonnen
ik was gewoon later
ik kon daar
...niks aan doen niks aan doen

ja

ja

—

waar zit je?

hier

mijn benen staan vol schrammen

die doorns pas op voor de put

waarom 's nachts?

's nachts zou echter zijn

's nachts

dat is spannender

hij zou 's nachts

graaf

ik heb iets

een metalen doosje

een oude kist

doe open

het zit op slot

met slot

spannend

(Lukas breekt het slot open)

wat is dit?

Martha

dat is goud

dat is

dat zijn juwelen

dat is

een schat

(wantrouwig)
geld

ik had een schat

gewoon geld
Martha
van waar komt dat?

ze staken al hun geld weg
al wat blonk
ze moesten kiezen
hun centen of hun kinderen

geen verhalen

omdat

wat?

jij wou echt

wat bedoel je?

een stok is geen bot

ja

ja

wat?

*dat
dat dat echt*

*van waar komt dat?
Martha*

*ergens
hier
de grond
dat is voor jou*

nee

*ik heb dat voor jou
jij vroeg*

*dit heb ik niet gevraagd
dat moet terug*

naar waar?

dat vroeg ik aan jou

*een beetje overal
het is oké
niemand heeft iets gemerkt*

—

(Lukas en Martha elk apart)

een tafel
twee agenten
ze vroegen hoe ik daaraan kwam

hoe we daaraan zijn gekomen

of ik soms of ik soms
'gevonden?'
dan wilden zij ook wel zo'n dingen vinden
waar had ik dat dan gevonden?

dat ik mag zeggen
dat ik iets mag zeggen
dat ik niet kwaad moest worden

dat mijn ouders gebeld zijn
'ze komen'
mijn moeder
'ze komt'
dat mijn vader bij mijn broers en zussen

dat ze mijn vader
'hij gaat hier zo zijn'
dat ik niet alleen aan hen
maar ook aan hem iets uit te leggen heb

sinds wanneer dat hij
of ik

wat ik daarmee van plan was
'teruggeven?'
dus dan komt het toch van ergens anders'

dat ik iets mag zeggen
het zou helpen moest ik iets zeggen

'rustig'
dat ik rustig

dat ik niet bang moet zijn dat

mijn vader komt binnen

mijn moeder naast mij

naast mij
zijn hand in mijn hand

en zij
de politie
dat ze nog niet weten of ik of hij
dat ik niks zeg
dat ik beter iets zou zeggen
en mijn moeder ook
dat ik maar beter iets zeg
'leg het maar uit
leg het nu maar eens uit'

wanneer hij had gemerkt
hij had niks gemerkt
'Lukas waarom'
als ik geld wou
dat ik dat toch

of hij ook soms bij ons
'ja'

of ze iets herkent
*'nee
niet meteen'*

of hij voorwerpen herkent

dat er wel geld verdween
maar dat ze dacht
*'ze zijn met veel
dat dat
je weet niet altijd wie'*
maar dat het kon?
'ja het kon'

die ketting
van mijn mama
een zucht
'Lukas'

maar niet gemerkt dat er te weinig
'er is altijd te weinig meneer'
en mijn moeder lacht

'een maand'
zeggen ze

*'we hebben de diefstallen kunnen traceren
ze komen overeen met de laatste maand'*

'rustig'

of ze iets had gemerkt de laatste maand
mijn moeder
dat ze niks

'rustig'

dat ik veel buiten was met hem
'je maakt het jezelf alleen maar moeilijker'

'met hém daar'

of ik altijd zo opvliegend ben geweest
dat dat niet per se wilt zeggen
mijn vader
of hij op de vraag wil antwoorden
'ja'
mijn vader

dat ik niemand moet beschermen
dat dat geen zin heeft

'niet liegen'

dat ik niet bang moet zijn

'ik zei niet liegen'

'niet bang zijn'

dat ze een getuige hebben die zegt dat ik

en dat ik het maar moet zeggen

'een getuige'

en ik zeg het

dat ik moet stoppen met komedie
dat zij heeft gezegd
dat ik
en ik weet niet meer wat ik nog
en ik zeg dan maar dat ik het heb gedaan
dat zij van niks wist
dat ik het had gedaan

—

ik had je al een tijd niet gezien

jij belde niet

en dan
ik kwam thuis
mijn zus zei
dat jij had gebeld
wie?
en of ik
naar de berg
vanavond

dat is zo

je had drie keer gebeld

minstens

mijn broer kwam het ook zeggen
dat ik zeker
dat hij moest zorgen

het moest

en ik wist niet wat
van mijn moeder mocht ik hem niet
*'slechte invloed
crapuul'*
maar mijn broer
hij moest
ik moest
moest
'want anders'

het moest

ik zag al vanop afstand
dat vuur
en ik dacht nog
dat de bewaker

er was eigenlijk geen

er was echt een bewaker
ik heb die
dat die kon komen als er straks iets

ja

mis
maar vuur
ik klom de berg op
ik moest
nee
jij had dat gevraagd

ik zag je komen
struikelend
ze ziet niet goed in het donker
je had je blauwe rok aan

je hebt daar geen geheugen voor

dat weet ik nog heel goed
blauwe rok
blote benen

ik kwam boven en hij stond daar
vlammen achter zijn rug
ik was bang
niet wenen

Martha!

wat doen zij hier?

mijn vrienden
aan het vuur
verrassing
ze juichen
klappen

wat doen zij op onze plek?

kom even hier
bij het vuur
ze zeggen 'hallo'
de sultan klopt op haar schouder

wat is dit?

ze praten verder
gelach
geduw
gelach

die zijn veters

ze gaat zitten
het is warm
ik schuif dicht
zij praten

ik moest komen

*ik heb dat voor jou gedaan
de politie
ik zat daar en ik
ik wist niet
ik zei
dat jij van niks wist
dat ik het had gedaan
om ons verhaal
dat wij
jij en ik
dat wij verhalen
dat er een verhaal met een schat
en dat ik een echte schat wou
dat ik alles echt wou
jij niet
en dat ik daarom was beginnen verzamelen
als verrassing*

*voor jou
dat ik het had begraven
jij het had opgegraven
zei dat dit niet kon
niet mocht
dat het niet is omdat het voor mij maar een verhaal is
dat het daarom voor anderen niet echt is
echt geld
en dat jij mij had overtuigd
komaan
om het terug te brengen*

oké

(een stilte)

*en ik moest dat dan tekenen
mijn vader moest dat tekenen
en zij
de politie
'stop maar met je verhaaltjes
te veel fantasie is niet goed'
voor jou
dat
dat zou
voor mij
dat maakt toch niet uit
ik ben een jongen
ik heb al gevochten
ik ben blijkbaar
op de speelplaats
plots kijken ze naar mij
voor het eerst*

*gaan zij opzij voor mij
in plaats van omgekeerd
en ik
ik wil daarom niet
maar toch
dat voelt goed*

goed

*ik kan ook wel redenen verzinnen
waarom jij dat
waarom jij
ik ben ook niet altijd
maar
ik ben zo blij dat jij hier bent
kan die muziek wat stiller?
merci
waar zat ik?
en je mag erbij
ik heb het gevraagd
het is oké voor hen
echt
toch
Nico
dat het oké is voor jullie
zie Dimitri zegt het ook
mijn vader
hij zegt niks meer tegen mij
wij eten
hij gaat naar zijn kamer
ik heb hem
ik kan daar wel tegen
dat gaat wel over*

*ik wist niet wat ik moest doen
maar jij moest hier
hier nu zijn
bij mij
bij ons
hierbij zijn
want wat wij hebben
hadden
zijn
we kunnen dat niet houden
maar we mogen dat niet weggooien
ik wil dat jij mijn vrienden leert kennen
zij gaan jou leuk vinden
echt waar
en jij doet raar
ja
en ik deed raar
ja
door jou weg te houden
maar fuck it
soms moet je dat gewoon denken
fuck it
wij moeten dat durven denken
fuck it
gewoon doen
jij bent hier
ik ben hier
en zij zijn hier
wij zijn hier
voor jou*

*(Martha omhelst hem
hij schrikt terug)*

*nee
ik mag niet
het is misschien
ik moet weg*

*(ze loopt de zaal weer in
struikelt
haar tas open
de spullen eruit
ze struikelt over spullen
ze valt
ze kruipt recht)*

*Martha
we zien elkaar morgen wel
oké?*

—

*(tot zichzelf)
wij zouden zelf een verhaal zijn
en elke avond
hij aan mij
ik aan hem
elkaar vertellen
elkaar elkaar vertellen
'het begint met'
ik zou hem het liefst
en hij mij
(tot beneden) wat?
wie?
nee nee
ik ben er niet*

*ik kom niet naar beneden
zeg dat ik er niet
ik mocht hem toch niet zien
wel
ik wil hem niet zien*

Martha

*ik
nee
niet jij*

*jij kwam niet
ik heb gewacht
en ik wilde niet meer wachten
en wat ik gisteravond zei
dus ik kwam*

ben er niet

*ik zie je
echt*

*wij zouden vergeten
wat er
echt was*

ça va?

*wat verzonnen
wat niet
het zou er niet meer toe doen
Martha wij zouden het eerste*

*ik heb dat voor- verhaal zijn
zonder conflict*

(aarzelt)

Martha

*ik heb dat voor jou gedaan
speciaal voor jou*

(stamelt)

*hier was de top van de heuvel
hier was dit
hier was dat
hier zouden we
wilden
hier kon een staan
hier had een kunnen*

Martha

*ik heb dat voor jou gedaan
speciaal voor jou*

(een stilte)

ik kan niet meer

speciaal voor jou

*(een lange rare stilte
hij wacht op haar
hij herhaalt zijn laatste zin)*

speciaal voor jou

nee

(hij lacht naar het publiek)

wat?

‘wij zouden het eerste verhaal zijn
zonder conflict’
die zin was geschrapt
sorry
opeens is die terug
ik
weet niet

speciaal voor jou

sorry
ik weet echt niet waarom ik dat weer zeg
van waar dat
sorry

*ik heb dat speciaal voor jou gedaan
dat weet je toch?*

ik ga niks meer zeggen

wat?

(hij probeert zich te herstellen)

*kan ik nog meer doen?
ik heb hen*

Lukas

probeer het niet te redden
ge zijt slecht in improviseren

ik snap het niet
wat wilt ge daarmee
Martha
kunnen we dit
niet beter achteraf
de mensen willen een voorstelling
we waren er bijna
en nu
wat doet gij?

laat mij even

we zullen samen

iets gaan eten ik ben nog
ik zal trakteren niet klaar
ik moet niet meteen weg niet verder
(tot het publiek)
sorry
het is gedaan

waarom
ik zie niet in waarom gij nu
opeens
morgen staan wij hier weer
waarom maakt gij
we werken hier
ik nog langer dan gij
zo hard aan om
en dan gij
komaan Martha

dat is ah

dit is echt niet professioneel sorry maar
elke keer
'gij hebt dat voor mij gedaan'
ik ben dat beu
'zo schoon van Lukas
en amai zo
arme Martha'
na elke voorstelling
'schoon gespeeld'
'dank u wel'
'zo triestig'
'dat is echte vriendschap'
elke
bah
'lief raar meisje'
ik had dat niet door
maar als mensen u na elke voorstelling
komen zeggen hoe ze u zien
en gij de redder
paternalist

waarom hebt ge
niet op voorhand

ik heb u gebeld op voorhand
wij dronken koffie als ik u ook maar even
het was weer gezellig tijd had gegeven dan dan
had ik daar rekening mee gehouden
ja
dan had ik dingen aangepast
ja

in uw tekst?

ja

tja

ik
ik ben zo hard geweest voor me-
met deze voorstelling
ik heb mezelf
en mensen denken dat ik zo ben
sommigen
ik hoor die gesprekken ook achteraf
mensen die zeggen dat ik
maar dan ben ik
dan maak ik mezelf de held
blijkbaar
ik maak deze voorstelling net
omdat er dingen zijn misgelopen
omdat
en ik zeg niet dat dat uw schuld is
allemaal
iedereen heeft medelijden met u
met haar
achteraf

niemand wil medelijden ‘achteraf’
zelfs als ik het u op voorhand had gezegd

komaan Martha
ik heb geen zin in die discussie

dus mijn gedacht doet er ook niet
wat doet er nog

de versie van Lukas voor Lukas
door Lukas starring Lukas

wat kan ik nu nog zeggen?
ik ben sowieso de klootzak
als ik u uw versie laat vertellen
als ik u zeg dat niet te doen
altijd
ik dacht dat wij
iets echt gingen maken
over ons
over onze heuvel

ik dacht dat ook
maar uw tekst

wat?

gij kunt geen tekst schrijven
voor twee man
zelfs uw dialogen zijn gewoon
een monoloog
pas op
ge maakt mooie voorstellingen
heel mooie
maar ik kan nooit meer met u samenwerken
sorry
gij komt als eerste op
een mopje
ha
sympathiek
dus het publiek is met u mee
gij ziet mij
zij zien mij

dat met die tas
gij stuurt
en gij wordt steeds toffer
gij zijt de enige die groeit
ik blijf gewoon staan
en dat kostuum
gij kiest hoe mensen kijken
wanneer gij dat wilt
hoe gij dat wilt
naar wat gij wilt
en dat is
dat is echt

jah

echt
maar mij
alles overkomt mij
en ik moet meebewegen
een grote groepsdans
die iedereen blijkbaar kent
en ik ertussen
's avonds ben ik zo moe
van heel de tijd te kijken
links rechts
draai
en ik erachter
gij laat mij dat elke dag spelen

(Lukas neemt haar terzijde)

kunt ge u een beetje
wat rustiger

wat doe ik?

niet dat ge
maar gewoon
gewoon

doe ik raar?

ik zeg gewoon
niet meer dan
dat

moet ik nu ook weer
wat rustiger doen?
wat normaler
gewoon
wees wat saaier
wees wat meer als iedereen
'want mijn vrienden'
'want mijn vader'

doe niet alsof ik de slechterik ben
ik heb u nooit losgelaten
ik heb voorstellingen van u gezien
gij niet van mij
ik had gedacht dat
ik hoopte dat wij
ik wist niet dat ge zo naar vroeger keek
dat ge daar
dat ge daar zo veel bij voelde
of daarmee zat om dat te kunnen spelen

(Martha weent)

ge moet nu niet beginnen

en weer
'ge moet niet wenen'
'doe wat rustig'
'ik weet ook niet wat ze heeft'

(tot het publiek)
dat is niet

'ik heb niks te maken
met wat hier
vlak voor mij gebeurt'

(Lukas streelt haar arm)

en ge streelt mijn arm

(hij zoekt in zijn zak)

een zakdoek

sst

'stiller
want ze kijken'
het is niks dat er niks is
en ik schaam me
omdat gij u voor mij schaamt
nergens anders voor
gewoon gij
die niet bij mij

(ze stokt)

dat is niet erg
laat maar
gaan
dat is schoon
ik zou dat graag hebben
zo'n soort
kwetsbaarheid
sommige acteurs
die voelen alles op scène
ik voel niks
dat is niet erg
misschien
het publiek moet iets voelen
het kan niemand schelen wat ik voel
en bij u
ik vind dat schoon
even de controle kwijt
sommige mensen gaan daarvoor bungeejumpen
ik zou moeten gaan bungeejumpen
maar ik denk dat ik dan nog
aan dat touw naar beneden
alleen maar zou denken
volgens mij zou ik nu heel veel moeten voelen

vroeger had ge dat wel

wat?

vroeger
het minste wat ik deed
en gij zat te bleiten of te lachen

of beide tegelijk

ik was geen bleiter

(Martha doet een jonge Lukas na)

*'hey wat?
wat gast?
wat jong?'*

wat?

*'die was mij
klote
die was van die
van die bollekes aluminiumfolie
en die
die gooide die naar mij
en ik dan van
"wat?"
dus ik op hem
zijn kop vast aan zijn haar
tegen de muur
en zijn mond vol bloed
door zijn lip gebeten
en ik moest naar de directeur
en mijn vader kwam ook'*

gaan we het nu over mijn vader hebben?

*'maar papa'
'dat is nu al de tweede keer Lukas'*

nee dat is goed

(ironisch)

heb het maar over mijn vader

geef hen maar een voorstelling

al mijn voorstellingen gaan over mijn papa

ge doet het weer

ik doe weer wat?

ironisch spelen

gaat gij mij

gij

mij

leren spelen?

ik haat dat als gij dat doet

als gij begon

toen gij net op uw nieuwe school zat

en wij waren op de berg

heuvel

en gij speelde niet meer

ik speelde toen wel nog

ja

ironisch

zoals pubers

de schommel afpakken

zwieren

en doen alsof ze kinderen nadoen

waardoor het
ik weet niet
stoer lijkt
terwijl ze
als ze eerlijk zijn
ook maar gewoon willen schommelen
zo
zo speelde gij

ik speelde toch mee
voor u

ik vond het gewoon zo jammer
dat ge uzelf niet meer kon zijn
dat ik mezelf niet mocht

uzelf?
mezelf?
wat is dat?
is er echt ergens iets dat altijd hetzelfde
dat niet anders
een beetje anders is
als ge ergens anders zijt?
alsof er
ik weet niet wie ik ben
wie dat zou zijn
mezelf
geen idee
ik ben overal iets anders
is dat erg?
is er
waar?
een soort pure versie van mezelf
en dat de grote boze wereld daar steeds aan knaagt

ik weet het niet
ik snap dat niet
dat
dat ideaal van spelende kinderen
is het niet
soms kunt ge even niet aan wie ge zijt
ik ook niet
soms
maar gij
gij zegt dan dat dat niet uzelf is
hup
opgelost
dat ik u uzelf niet
uzelf
waar zit dat dan?
ik vind het niet
mezelf
waar zit dat dan verstoep?

het kampvuur

wat?

we spelen de echte versie

ik heb die al

ik heb vier versies van uw tekst gelezen
als de waarheid vier versies heeft
kan er nog wel een vijfde bij

ik weet dan toch niet

hoe moet ik weten wat mijn tekst is?

wat doen zij hier?

Martha

wat doen zij op onze plek?

Martha

we stoppen hiermee
ik speel het einde nog
en dan
achteraf
in de loge
dan passen we dingen aan
en vanaf morgen spelen we het zo
oké?

(hij begint alles klaar te nemen voor de solo)

ze juichen
klappen
wat gaan ze doen?

(werktuiglijk)

verrassing
we hebben deze scène al gehad

ik bij het vuur

(Lukas loopt weg)

blijf hier
gij lacht

haha

dat was niet
denk ik

ge hebt gedronken

ge geeft mij een pintje
zij kijken of ik
wat ik ermee ga doen

was dat
dat was
doet dat er
het is niet omdat ge op fouten
in mijn verhaal wijst

dat uw verhaal daarom nee
waar is daar gaat het
luister eens niet om
(*verwijtend*) om fouten te vinden
gij hebt in wat ik

ik zag u terug

mijn eerste fuif ik wil niet winnen

veertien vijftien
ze heeft toen

met drie gasten ik moet niet winnen
met drie gasten heeft zij

op één avond we spelen dit stuk
binnengedraaid en ik word al gebeld
voor een psychiatrische
rol
daarnet
klein dichtgeklapt
dat is toeval terwijl

ik heb nooit gezegd
toeval
ergens gezegd dat
toeval en ik mag figureren
als gehandicapte!
toevallig!
als wij elkaar passeerden gekke Martha
wanneer?

gij deed alsof ik niet bestond

ik was verlegen

ge waart arrogant

gij kon niet spelen
gij kunt niet spelen

ik ben acteur

dat is het probleem
gij neemt alles zo serieus
ik heb u leren spelen
en ook dat namt ge serieus
stop met het uit te stellen
pak uw pint
zet u aan het vuur
en speel
acteur
het is aan u

(Lukas speelt verslagen mee)

pintje?

ge geeft het eerst
vraagt het dan
ik zeg nee
gij loopt weer naar uw vrienden
en ik sta daar met een pint
ge tikt op de grond naast u
het is aan u

zet je

ik moest komen
doe maar

ik heb dat voor jou gedaan

Lukas
zelfde tekst
prima
maar ge hebt gedronken

de politie
ik zat daar en ik

speel het
speel

ik zei dat jij van niks wist
dat ik het had gedaa-

ge hebt gedronken Lukas

dat zou

*voor mij
dat maakt toch niet uit
ik ben een jongen
ik heb al gevochten*

de eerste keer zat

*ik ben blijkbaar
op de speelplaats
plots kijken ze naar mij*

de wind draait
de rook blaast in mijn gezicht
verder

*en ik
ik wil daarom niet
maar toch
dat voelt goed*

het vuur stinkt
het is geen hout
er smelt iets

*maar
ik ben zo blij dat jij hier bent*

ik sta recht
gij praat verder
verward

*en je mag erbij
wij eten*

ik kan daar wel tegen

en dan zie ik
een van zijn vrienden gooit
de schedelklemmer op het vuur
het stinkt
en ik zie
in die vlammen
alles wat wij hebben opgegraven
onze dingen
en gij pookt met een stok in het vuur
het gasmasker
uw gasmasker
er klopt iemand op mijn schouder
de sultan
'wilt gij eens met mij spelen?'
en gij lacht
en slaat nog een pint achterover
en hij dichtert
*'gaan we zweet likken
pis drinken
of kussen?'*
hij wrijft over zijn kruis
zijn tong
ik zoek uw blik
en gij
zegt
*'fuck it
gewoon doen'*
zeg het

fuck it

ik ben vertrokken
ik ben naar beneden gerend
mijn rok is blijven haken
aan het gat
de zak scheurde

*(Lukas begint in het wilde weg
om zich heen te slaan en te schoppen
na een tijd probeert Martha hem te kalmeren)*

kijk mij aan
stel
kijk
het begint met
weet ge nog?
het begint met
de aarde beeft
een grote modderstroom
rolt onze kant op
gaat ons bedelven
wilt gij zo gevonden worden?

hoe bedoelt ge?

door archeologen
die u opgraven
door de toekomstige gij en ik
in welke houding moeten ze u vinden?

ik

niet denken

ik

komaan

ik kan niet denken

dat is het spel

hoe ver is de modder nog?

ik kan hem horen
nog maar een paar seconden

ik wil

niet zeggen
doen

*(Lukas omhelst haar impulsief
ze incasseren de golf
ze laten elkaar los
een ongemakkelijke stilte
Lukas probeert haar te vullen)*

ik ben nog
op onze plek geweest
onlangs
de put was groter
ze waren aan het graven
grote machines
ze waren bijna klaar
in de put
ik zag daar af en toe
iets
rood
een stok

klonk er iets hard
de grijpkraan
die ergens bleef haken
ik ben blijven staan
tot ze het cement erin goten
hun brooddozen leeg
de hekken dicht
de mannen naar huis
ik ben over het hek gekropen
een stok gepakt
en ik heb die zo diep mogelijk
ik heb die in het cement geduwd
totdat
de stok stak erin
en ik wou iets verzinnen
maar
niks
het cement is hard
nu
(onderbreekt zichzelf, tot het publiek)
kunnen jullie anders even
gewoon onderling
praten met elkaar?

waarom?

dan kunnen wij
ja
ook even

ik begrijp u niet
ik begrijp u gewoon niet

ik dacht dat dat
dat dit stuk
dat dat was wat ik had gedaan
iemand echt begrijpen

het zou mooi zijn

dat gaat niet
alsof ge door te graven ooit een bodem kunt vinden
maar
nee
die komt niet
op den duur
zit ge gewoon
in den donker
in een put

dat kan mooi zijn

jah
misschien

misschien
ik zeg maar wat

ik ook
wij zeggen maar wat

(ze zwijgen nog wat)

wat nu?

nu?

morgen
wat doen we
de voorstelling morgen
we kunnen nu toch niet meer

gewoon
dit
zoals
vanavond

zoals nu?

zoals we het ons herinneren

gij zegt een zin fout
en wij stoppen met spelen?

ja

echt?

voor echt

(een stilte)

is dit dan het einde?

dan is dit het einde

ik
goed

(en dan groeten ze maar)

DOEK

Het puin van Eden ging in première op
13 januari 2018 in OPEK te Leuven

Spel: Wanda Eyckerman en Arend Pinoy

Tekst en regie: Freek Mariën en Carl von Winckelmann

Decor en licht: Timme Afschrift

Muziek: Ruben Nachtergaele

Kostuums: Nikè Moens

Dramaturgie: Peter Anthonissen en Ruth Mariën

Productieleiding: Kathleen Vogelaers

Techniek: Seppe Janssens

Productie: Het Kwartier & *f*ABULEUS

www.hetkwartier.be

www.fabuleus.be

Deze tekst kwam tot stand met de steun van het Vlaams Fonds
voor de Letteren en werd deels geschreven op residentie in OMI
Arts Centre New York met steun van Passa Porta.

Freek Mariën (Gent, 1988) is theatermaker en schrijver. Hij studeerde Drama aan KASK Gent. Tot 2015 leidde hij samen met Sarah Van Overwaele het jeugdtheatergezelschap De Nietjesfabriek. Momenteel maakt hij met Het Kwartier jeugd- en volwassenenvoorstellingen met focus op een straffe tekst, een stevige inhoudelijke basis en een niet-evidente vorm of thematiek. Hiernaast is hij gastdocent schrijven aan LUCA Drama. Freek won de internationale Kaas&Kappesprijs in 2012, de Prijs voor de Letterkunde Oost-Vlaanderen in 2014 en de Taalunie Toneelschrijfprijs in 2015. Zijn vorige theatertekst, *De schaar van de tsaar*, werd genomineerd voor de Taalunie Toneelschrijfprijs 2017.

Toneelwerk

*Het puin van Eden** – samen met Carl von Winckelmann – 2018

Wat ze zeggen van de olifant – 2017

*De schaar van de tsaar** – 2017

Limonov (er groeien daar citroenen) – 2016

*Wachten en andere heldendaden** – 2014

Altijd tijd voor taart – 2012

*Vergiet** – 2011

Derwazeens – 2009

Iago [repetitie van het niets] – 2009

* Teksten uitgegeven bij De Nieuwe Toneelbibliotheek (nummers #177, 288, 388 en 429)

Carl von Winckelmann (Leuven, 1982) is regisseur en theatermaker. Hij studeerde podiumkunsten (RITS Brussel) en beeldende kunsten (KASK Gent). Tijdens zijn opleiding stond hij met eigen werk op verschillende festivals (o.a. ITS). Hij debuteerde in 2011 bij *fABULEUS* met *Kasimir en Karoline* en maakte er achtereenvolgens *Othello* en *De Metsiers*. In zijn werk nemen spelers en hun omgang met taal en tekst een centrale plaats in. Hiernaast zette hij sinds 2008 diverse sociaal- en pedagogisch-artistieke projecten op. Hij is docent en artistiek coördinator van de opleiding Drama van LUCA School of Arts, in Leuven.

Toneelwerk

*Het puin van Eden** – samen met Freek Mariën – 2018

The Radiant Child – 2016

De Metsiers – toneelbewerking van het boek van Hugo Claus – 2015

Othello – vertaling van het stuk van William Shakespeare – 2013

Kasimir en Karoline, en de liefde houdt nooit op – vertaling van het stuk van Ödön von Horváth – 2011